СВОБОДА

SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК XLVI. Ч. 248. Джерзі Сіті, Н. Дж., вівторок, 25-го жовтня 1938. — No. 248. Jersey City, N. J., Tuesday, October 25, 1938. VOL. XLVI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. 4-0807. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1010. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

УКРАЇНСЬКІ ДЕМОКРАТИЧНІ ОРҐАНІЗАЦІЇ ПРОТИ ЛІМЕНА

КОГОЗ (Ню Йорк). — Перший раз за 25 літ свого існування українські демократичні клюби відмовилися дати піддержку для всіх кандидатів Демократичної Партії в стейті. Таке рішення приняла тут стейтова конвенція цих клюбів, коли сотка представників цих клюбів постановила однодушно здержатися від одобрення кандидатів партії та віддати справу остаточного підпертя цих кандидатів клюбами в руки комітету, зложеного з 5 осіб.

У мотивах до цього свого рішення заява каже, що, не зважаючи на те, що 125,000 українських виборців у стейті правильно віддавали свої голоси на Демократичну Партію, в цілому стейті займають тепер політичні становища лише 5 осіб українського роду.

Адв. Михайло Пізнак, президент Стейтової Орґанізації, заявив: „Представники нашої орґанізації пробували порозумітися з провідниками Демократичної Партії, але ці заходи не мали успіхів. Тепер настав час для Демократичної Партії стейту Ню Йорк зрозуміти, що при встановлюванні людей на урядничі становища вже не можна поминати осіб чужинецького походження, що помагають партії здобувати таку величезну більшість".

Він додав, що американці українського роду хочуть представництва в заряді партії відповідно до своєї сили при виборах. „Ми маємо у великому Ню Йорку 75,000 голосів," говорив Михайло Пізнак, „а крім цього велике число голосів у повітах Олбані, Ренселер, Монтґомері, Коломбія, Онейда, Онондаґа, Монров, Ірі й Каюга".

„Ми пробували полагодити справу в минувшині, але нам не вдавалося. Нам жаль, що мусимо це робити тепер; наше рішення не нарушує кандидатури місцевих і повітових кандидатів, які певно будуть поперті членами нашої орґанізації".

До комітету, що має остаточно рішити справу попертя кандидатів Демократичної Партії, ввійшли крім Михайла Пізнака: Джан Г. Робертс з Бруклина, Іван Базар з Трою, Іван Ковальчук з Бофало й Теодор Сурко з Амстердаму.

ДЮІ ЗАКИДАЄ ЛІМЕНОВІ ЗРІВНОВАЖЕННЯ БУДЖЕТУ „ШТУЧКОЮ".

ҐРЕЙТ РИВЕР (Лонґ Айленд). — У своїй черговій виборчій промові Томас Е. Дюі, кандидат Републиканської Партії на уряд ґубернатора стейту Ню Йорк, закидав теперішньому ґубернаторові й кандидатові Демократичної Партії, Гербертові Г. Лименові, що Лімен не має чого хвалитися зрівноваженням буджету, бо цього доконано звичайною книговодною штучкою.

Якби стейтові фінанси були записувані в належний спосіб, то вони виказалиб недобір стейту в сумі 73 і пів міліона долярів, говорив Дюі.

ПОСАДНИК НЮ ЙОРКУ ВІДМОВЛЯЄТЬСЯ ПОПЕРТИ ЛІМЕНА.

НЮ ЙОРК. — Нюйорський посадник Ля Ґвардія заявив, що він не буде попирати кандидатури Лімена на уряд ґубернатора, бо Лімен противиться політиці нового розділу.

Джан Шериден, бувший демократичний стейтовий сенатор з Бронксу, заявився за Дюія.

ГЕРСТ ВЕДЕ ПРОПАҐАНДУ ЗА ІЗОЛЯЦІЮ АМЕРИКИ.

НЮ ЙОРК. — У своїй промові, виголошеній зо своєї фарми в Каліфорнії, а розісланій сіткою радіових підприємств, Вилйем Рендолф Герст, власник ланцюха часописів, закликав Злучені Держави зірвати звязки з Анґлією й Францією та вести свою окрему політику для охорони миру й демократії. Він малював Францію як химерну країну, а Анґлію як „перфідний Альбіон".

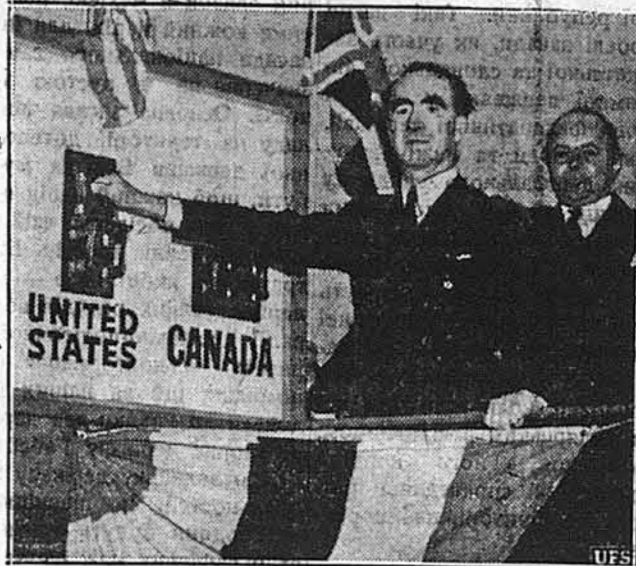
ЗАКОН ПРО ГОДИНИ ПРАЦІ Й ЗАПЛАТУ ВХОДИТЬ У ЖИТТЯ.

ВАШИНҐТОН. — У ночі з неділі на понеділок почав обовязувати новий „закон про справедливі мірила праці й заплати", ухвалений на останній сесії конґресу.

Елмер Андрус, адміністратор цього закону, привитав цю подію відповідною радіовою промовою, в котрій заповів, що закон піднесе заплату для 750,000 робітників, а скоротить довжину праці для півтора міліона робітників.

ЗАПОВІДАЄ ЗНИЖЕННЯ ВИДАТКІВ НА ДОПОМОГОВІ РОБОТИ.

ГАЙД ПАРК (Ню Йорк). — Гарі Л. Гопкинс, адміністратор бюра поступу праць, заявив тут ґазетярам по конференції з президентом Рузвелтом, що це бюро сподівається в короткому часі зменшити видатки на допомогові роботи, бо в краю назагал починають йти краще роботи.

ВІДКРИТТЯ МОСТУ.

Через просте звернення вниз цеї електричної зворотниці Френк Морфі, ґубернатор стейту Мішіґен, відкрив новий „інтернаціональний синьо-водний міст", що лучить місто Сарнію, в Онтаріо, в Канаді, з Портом Гюроном, у стейті Мішіґен. За ґубернатором стоїть Мичел Гепборн, премієр канадійської провінції Онтаріо. Міст коштував 3 міліони 250 тисяч долярів.

ВБИВСТВО З ЗАЗДРОСТИ ПЕРЕД СУДОМ.

Присяжні в шікаґовському суді звільнили від вини й кари Рудольфа Сікору, котрий ставав на суд, обвинувачений за вбивство Едварда Соломона, любовника його жінки. Адвокати оборони представляли Сікору як „досконалого чоловіка".

ШПИГУН ПРЕДСТАВЛЯЄ СЕБЕ ПАТРІОТОМ.

У дальших своїх зізнаннях перед федеральним судом у Ню Йорку, перед котрим судять 3 особи за шпигунство в користь Німеччини, Ґінтер Ґустав Румріх зізнав, що він шпигував не стільки проти Америки, скільки за шпигунами проти Америки.

ПОЛІЦАЙ ДІСТАВ 4 РОКИ ЗА ЗНУЩАННЯ НАД АРЕШТОВАНИМ.

Поліцай з Полтуска, Хомонтовскі, арештував Яна Ґалонзку під закидом крадіжу ровера. Опісля виявилося, що арештований невинний і тому випустили його з арешту. Звільнений Ґалонзка ледви вийшов з арешту на вулицю, падав що хвилини на землю і тому його відвезли до шпиталю. Лікарі ствердили, що Ґалонзка онімів і що має спаралiжований правий бік тіла. Ґалонзка помер у шпиталі. Секція тіла виявила, що він помер наслідком кровотечі в мізку. Слідство проти Хомонтовского виявило, що він бив страшенно арештованого Ґалонзку ґумовою палицею по голові. Тому Хомонтовского притягнув прокуратор до відповідальности. На розправі підсудний заперечив вину, але свідки обтяжили його. Вязничний сторож у Пултуску та один арештант зізнали між іншим, що Хомонтовскі намовляв їх до фальшивих зізнань. Суд засудив поліцая Хомонтовского на 4 роки вязниці.

РУМУНСЬКА ФАБРИКА ФАЛЬШИВИХ ДОКУМЕНТІВ.

Румунська поліція викрила велику аферу фальшування документів державної приналежности. Стверджено, що одно румунське товариство видало коло 7,000 жидам свідоцтва приналежности, на підставі яких дістали вони негайно румунське громадянство.

РОЗКРИВАЮТЬ НИЗЬКІ ЗАРІБКИ ПІСЛАНЦІВ ТЕЛЕҐРАФІЧНОЇ КОМПАНІЇ.

На переслуханні перед федеральною робітничою радою в Ню Йорку добивались урядовці телеґрафічної компанії „Вестерн Юніон", щоб уряд звільнив телеґрафічні підприємства від обовязку давати своїм післанцям мінімальний зарібок у сумі 25 центів на годину. Урядовці підприємства ствердили, що післанці телеґрафічних підприємств заробляють пересічно 8½ цента на годину.

ЩАСЛИВЕ МІСТЕЧКО.

Найспокійніша місцевість в Анґлії — це містечко Ганстентон, яке має всього чотири тисячі мешканців. Від шістьох літ не було там ні одного вбивства, ні одного крадіжу, ні одного вуличного випадку, хоч містечко лежить при роздоріжжі кількох доволі оживлених автомобільним рухом доріг.

АДВОКАТИ В РУМУНІЇ.

Румунська преса пише, що слідство виявило, що 60% адвокатів у Басарабії виконують свою професію безправно, бо не мають відповідної освіти. Ці адвокати при помочі фальшивих свідків складали зізнання, що їх документи пропали в Росії і під цим претекстом виконували без перешкод свою практику.

СОБАЧА ВІРНІСТЬ.

Один анґлійський поліцай з Нової Ґвінеї вибрався у службових справах в далеку подорож. А тому, що подорож була важка, лишив він на поліційній станиці під опікою своїх другів свого вірного собаку. Коли після шістьох тижнів поліцай вернувся з подорожі, довідався, що його вірний пес пропав ще другого дня по його виїзді. Поліцай почав тратити надію, чи собака вернеться живий. Та цей сумний настрій не довго тревав, бо вже другого дня після повороту з подорожі на поліційній станиці появився вірний собака та поклався біля ніг свого пана. Пес ледви тримався на ногах. Виявилося, що він побіг за своїм паном і так перебіг 400 миль.

ЖАХЛИВИЙ ВИПАДОК ПІДЧАС МОЛОЧЕННЯ ЗБІЖЖЯ.

В Постолівці, копичинецького повіту, стався жахливий випадок. Підчас молочення збіжжя при зміні робітників при молотілці т. зв. „бубон" ухопив ногу молодого господаря Миколи Кормила та відірвав йому її цілком по коліно. Нещасного перевезено негайно до шпиталю в Чорткові, де він у муках помер. Нещасний був свідомим і загально любленим громадянином. Лишив по собі великий жаль і смуток у селі.

ВБИВСТВО НА ПОЛІТИЧНОМУ ТЛІ.

На залізничому шляху між Білою Підляською і Межиріччям знайшли тіло Розенталя, який в останньому часі працював у Білій Підляській в коморника Авґустиняка. Перед кількома днями Розенталь заявив свому шефові, що мусить негайно виїхати до Варшави. Так теж сталося. Спакував свої речі і відїхав найближчим поїздом з Білої Підляської. Невідомі напасники напали на самітного Розенталя в купе, оглушили його і викинули з поїзду, що волік його ще кількадесять метрів. Голова Розенталя була зовсім змасакрована. Здогадуються, що Розенталя вбили комуністи тому, що він виступив з комуністичної партії, бо одружився з повитухою і покинув Варшаву.

ЖИВА ЛЮДИНА В ПОЧТОВІМ КЛУНКУ.

На летунському майдані Шіфуль під Амстердамом прийняли перед кількома днями оригінальну почтову пересилку. З пасажирського літака, який курсує між Амстердамом і Кройденом, вийняли велику тектурову скриню. По хвилині той клунок раптом „ожив" і з нього вийшов усміхнений та вдоволений із подорожи анґлієць. Він не був ні втікачем, ні пасажиром зайцем, ні людиною без пашпорту. Його жінка візвала негайно приїхати до Амстердаму, а що всі білети переїзду літаком були розкуплені, то він не хотів виставляти жінку на нетерпеливе вижидання й рішив за всяку ціну виїхати таки до Амстердаму. Видно, жінка не любила, коли її муж забував про подружню слухняність. Тоді, щоб не зломити „домашнього правильника", дотепний анґлієць рішив надати себе як почтову пересилку літаком, бо були лиш місця у вантажнім переділі. Повідомив про це своїх знайомих і вони надали його літаком, приклеївши на тектуровій скрині напис „обережно" та сподівалися великої сензації в Амстердамі, на чому зовсім розчарувалися. „Вивантаження" анґлійця в Амстердамі привитали вибухи щирого сміху пасажирів, механиків та летунів, зібраних на летовищі. Одначе провідник руху попросив оригінального пасажира до каси й велів доплатити 17 марок до білету, значить стільки, що коштує знижковий білет, по відчисленні оплати за пачку, що він її заплатив при надачі у Кройдені.

КОНФЕРЕНЦІЯ ПРЕДСТАВНИКА АМЕРИКАНСЬКИХ УКРАЇНЦІВ З АНГЛІЙСЬКИМИ РЕДАКТОРАМИ

ЛОНДОН (каблеґрама до „Свободи"). — Д-р Лука Мишуга, начальний редактор „Свободи" і представник Обєднання й У. Н. Союзу, відбув конференції з заграничними редакторами великих анґлійських ґазет, як лондонського „Таймсу", „Телеґрафу" й Манчестер Ґардієна", і представив їм зусиля Закарпаття до самовизначення та спротив проти мадярських і польських зазіхань.

„Ґардієн" уже подав висліди конференції.

Мадярщина використовує тут широко телеґраму від американської іміґрації з Закарпаття для ширення пропаґанди в користь мадярської окупації Закарпаття. Анґлійська преса має донесення з українських сіл під польською окупацією, що там панує великий ентузіязм зприводу встановлення уряду для Закарпаття з самого народу.

Подавляюча більшість українців буде бойкотувати польські вибори. Заходи польського уряду заставити українське жіноцтво піти до виборів не повелись; українське жіноцтво теж буде їх бойкотувати.

ПОЛЯКИ І МАДЯРИ ГРОЗЯТЬ ЗАХОПЛЕННЯМ ЗАКАРПАТТЯ.

БУДАПЕШТ. — Мадярський уряд офіційно оголосив, що він відкинув пяті з черги пропозиції чехословацького уряду тому, що вони були незадоволяючі і не заміщали таких міст, як Братислава, Нітра, Кошиці, Ужгород і Мукачів. Всі ті міста мадярський уряд хоче відразу дістати, а в інших місцевостях хоче плєбісциту і дальших торгів. Мадярщина назначила реченець до цеї середи. Коли до того часу вона не дістане того, чого хоче, то тоді маширує військом на Словаччину і Закарпатську Україну. В дипльоматичних мадярських колах говорять, що рівночасно з мадярським вмаршом піде на Закарпаття також польська армія. Мадярський націстичний часопис „Мадярсаґ" перший раз отверто признався, що чехословацькі власті арештували 300 узброєних членів мадярського „вільного корпусу", який ділав у партизанський спосіб у Словаччині і Закарпатті та старався викликати там повстання.

МАДЯРИ ПЛЮНДРУЮТЬ ЗАКАРПАТТЯ.

ПРАГА. — Мадярські терористи далі бушують по Закарпатті і стараються там викликати заколот, а навіть повстання. В сутичці з тими терористами згинув один місцевий жандарм і 12 терористів. Чехословацька преса друкує зізнання мадярських терористів, з чого виходить, що мадяри вже давніше знаменито підготовилися до перевороту на Закарпатті. Вже здавна вони в трьох містах у Мадярщині, в Кісварді, Ромґані і Мадярові, під наглядом офіцирів вишколювали військові відділи до партизанської боротьби. В Кісварді було вишколених 2,000 терористів. Їх вишколювали полковник Гайнал та підполковник Мольнар; у Ромґані вишколено 1,000 під командуванням майора Пуеского, в Мадярові вишколено 5,000, в інших місцевостях 3,000. Разом мадяри вишколили 11,000 партизанів і післали їх у Словаччину й Закарпаття робити повстання, себто, або захопити згадані території, або бодай викликати заколот та дати причину до вмаршу реґулярної мадярської армії. Велика частина з них іще далі там працює, а кількасот уже дотепер арештовано.

ГІТЛЄР ХОЧЕ ЗАМИРЕННЯ З ФРАНЦІЄЮ.

БЕРЛІН. — В урядових колах є такого переконання, що ще цього року прийде до підписання „пакту неаґресії" з Францією. Відколи Чехословаччину зліквідовано і вона перестала бути союзником Франції, Німеччина не має ніяких порахунків з Францією. Тому повинно прийти між тими двома державами до згоди. Такого переконання є німецькі політичні кола. Цей пакт висказуватиме лише добру волю обох держав, подібно, як підписана угода між Анґлією і Німеччиною в Мінхені.

ФРАНЦІЯ ЙДЕ „НАПРАВО".

ПАРИЖ. — У Франції відбулися сенатські вибори, в яких вибрано одну третину цілого сенатського складу. Вибори виказали, що французька публична опінія виразно котиться направо. Переваґу дістали сенатори з консервативними переконаннями, а поразки зазнали сенатори „ліві". Група Леона Блюма дістала всього одного сенатора.

МИРОВІ ЗАХОДИ НА ДАЛЕКІМ СХОДІ.

ГОНК КОНҐ. — По розгромленні китайських військ і захопленні Кантону начальник китайських військ Кай Шек пробує прийти до замирення з японцями. Китайська армія здеморалізована і не здатна до дальшої боротьби.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and Holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc, at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ЗАКАРПАТТЯ Й РЕШТА УКРАЇНИ

Доля Закарпаття заворушила всім українським народом, де він не жив би.

Ясна річ, що найбільше заворушила вона ту його частину, що діткнена безпосередньо вирішенням державної приналежности Закарпаття, себто, саме Закарпаття. Факти показують, що Закарпаття поводиться в кризі не як край, що байдужий до своєї долі, але як край дозрілий, як край, що самий хоче рішати свою власну долю. Закарпаття підкреслює бажання рішати свою долю, хоча знає, що таку заяву йому легко може прийдеться поперти найвищими жертвами свого маєтку й життя.

Неменше різко зазначили свою волю українці Галичини. Зробили вони це, хоч польські окупанти цеї частини України хочуть поламати волю закарпатських українців та віддати їх проти волі назад під жорстоку владу мадярів. Зазначили галицькі українці свою згідність з братами зза Карпат, не зважаючи на те, що польський уряд не вагається перед ніякою жорстокою розправою за прояви такої солідарности. Дійшло до того, що в обороні самовизначення для закарпатських українців полилася вперше кров не в Закарпатській Україні, але в галицькій Україні.

Виступили теж в обороні своїх закарпатських братів українці під румунською владою, котрі, як кажуть донесення з Румунії, віднеслися до румунської влади з закликом не даватися на польські й мадярські підшепти, але спротивитися відданню Закарпаття Мадярщині.

Заворушилася теж українська іміграція по всіх закутинах світу. Заговорила українська іміграція в Европі, Америці й Азії. Заговорила українська іміграція всіх напрямків. Заговорила українська іміграція, національно свідома, й українська іміграція, що не признається до українства. Наприклад, Карпаторуський Союз в Америці, що обєднує „карпаторуські" запомогові організації в Америці, візвав імігрантів із Закарпаття до загальної вічевої кампанії для оборони Закарпаття, а спеціяльно до протестів проти зазіхань Мадярщини на Закарпаття.

Не маємо, щоправда, вісток про почування, думки й бажання найбільшої частини України, себто тої, що під московською окупацією, але українці знають, що якби у Великій Україні було вільно українцям проявляти свої думки й бажання, то ми певно малиб вістки й звідти. Якби Велика Україна була вільна, то саме звідти прийшов би наймогутніший голос на оборону Закарпаття.

Знаючи це добре, українці можуть у важкій критичній хвилині тішитися, що в обороні одної частини української землі, можна сказати, найменшої частини України, виступив український нарід з такою однодушністю, якої треба ждати від політично й національно дозрілого народу.

ЧЕСЬКО-СЛОВАЦЬКО-ЗАКАРПАТСЬКА ФЕДЕРАТИВНА ДЕРЖАВА

Передучора, в неділю, 9-го жовтня ц. р., після довших переговорів діючі на Закарпатті політичні партії створили перший уряд Закарпатської України. Склад цього компромісового українсько - москвофільського уряду такий: премієр міністрів та міністер освіти: посол Бродій, міністер внутрішніх справ: сенатор Бачинський, міністер господарки: посол Фенцик, міністер здоровля та суспільної опіки: о. Волошин, міністер комунікації: посол Ревай та міністер судівництва: Піщак.

З іменуванням уряду Закарпатської України Прага просто у дванацятій годині своєї історії здійснила те своє міжнароднє зобовязання, яке повинна була виконати щонайменше перед 18 роками; і коли вона булаб його тоді реалізувала з власної волі, не булоб дійшло до трагедії, що її сама тепер переживає, та тієї загрози, що нависла від мадярів над українським народом Закарпаття.

Щодо членів уряду Закарпатської України, то міністри о. Волошин та Ю. Ревай — давні й випробувані українські діячі — не потребують національної леґітимації. Політичне обличчя інших членів кабінету виявиться в їх правно-політичних актах. Участь Фенцика, проз якого звязки з одним (польським. — Ред. „Свободи") консулятом в Ужгороді було свого часу голосно, в закарпатськім уряді у хвилині, коли до брам Закарпаття бє хвиля мадярського ревізіонізму, мусить критично настроювати кожного українця, ба навіть кожного москвофіла, що дорожить долею цієї землі. Не хочемо заскакувати подій передчасними міркуваннями, бо не маємо до цього, крім інформації про особистий склад уряду Закарпатської України, ще ніяких ближчих даних, одначе факт створення власного уряду на Закарпатті та заява міністра, тепер губернатора для Закарпаття, д-ра Паркання, про скоре розписання виборів до автономного сойму вказує на те, **що перебудова Чехословаччини відбувається в цьому моменті на засаді чесько-словацько-українського триялізму.** Спільний центральний уряд, спільна закордонна політика, спільна верхівка військового командування та спільні загально - державні фінанси, контрольовані у спільнім уряді у Празі міністрами автономних держав словацької та закарпатської — ось загальна схема нового державного устрою чехо - словацько - закарпатської републики. Такі важні устроєві засади, як участь закарпатської та словацької автономної держави у виборі голови федеративної держави, правні основи та межі втручання центрального уряду у внутрішні справи Словаччини та Закарпаття, фінансові розмеження, орґанізація нової збройної сили і т. п. стануть актуальними при вирішуванні конституції триєдиної держави, коли вона устабілізується і, головне, коли встоїться перед мадярським ревізіонізмом, доконавши в його користь тільки деякі справедливі прикордонні територіяльні корективи.

Це „коли" нова середущоевропейська федерація мусить мати пильно на увазі, бо мадярський ревізіонізм, знайшовши собі підтримку в деяких сусідніх державах, не спиняється у своїй пропаґандно-дипльоматичній ревіндикаційній акції на етнографічних межах, не оглядається на природні права націй, ані на моральну вартість засобів, що ведуть до мети. Зокрема уряд Закарпатської України не може ні хвилини втратити, коли хоче надробити все те, що уряд бувшої Чехословаччини занедбав: імперіялістичній мадярській пропаґанді треба протиставити енергійну оборону, тісно звязавшись із найширшими масами власного народу і знайшовши контакт з тими міжнародними чинниками, для яких народи не є обмінним товаром та які змагають до впорядкування відносин у середущій Европі на засадах національної справедливости.

В цьому звязку незвичайно важне становище Німеччини, як вирішального тепер чинника в середущій Европі. ПАТ у телеграмі з Відня заперечує чутки, немовби Німеччина противилась прилученню Закарпатської України до Мадярщини. У світлі цього повідомлення якось дивно виглядає берлінська вістка краківського „І. К. Ц." з 11. жовтня про те, що орган Ґерінга „Національ Цайтунг" висловився неґативно на тему спільного польсько-мадярського кордону. А „Фелькішер Беобахтер" з 8. жовтня у статті „Вільна Словаччина" висловлює м. і. такі погляди: „Рішення словацького народу взяти свою долю у власні руки, затримуючи прицьому державно-правний звязок з Чехією, шанувати кожний нарід, **для якого засада національного самовизначення не є пустою фразою... Основна засада нового ладу на території дотеперішньої держави Бенеша мусить бути, щоб кожний нарід отримав у своє посідання свій власний життєвий простір.** Булоб трагедією, якби тепер — з імперіялістичних оглядів або з рацій державно-політичної переваги — повторилися старі помилки, що за наших часів довели до упадку два державні твори: державу Габсбурґів і чехословацьку державу національностей. **Чим певніше нові кордони будуть триматися етнографічних меж і чим менше будуть змішані чужі собі національності, тим певніше загостить спокій та мир у тій частині Европи, що внаслідок версайської плутанини малощо не стала другою Македонією. Сама Німеччина, обмежуючи свої претенсії до корінно німецької судетської области, дала доказ, що вона вважає тільки такі розвязки тривкими, які покриваються з правом на національне самовизначення".**

Конфронтуючи віденське повідомлення ПАТ-а з заявою головного органу націонал-соціялізму, виходить, що Німеччина має сумніви щодо доцільности та морального права Мадярщини до її ревіндикацій, але якогось безсумнівно ясного становища дотично Закарпаття ще не заняла. Новий уряд Закарпатської України має ще нагоду та важке завдання оборонити рідну землю перед полинялими і перестарілими зазіханнями чужинців, що опирають свої претенсії на праві колишнього завойовника. На плечі провідників української Закарпаття історія поклала величезне завдання і ми щиро бажаємо, щоб вони його з честю і з успіхом зуміли виконати.

Хоч не ставимося з захопленням до персонального складу першого автономного уряду Закарпатської України, хоч такого, новоспеченого міністра Фенцика будемо рішуче поборювати, проте бачимо в цьому уряді позитивний вияв волі боронити Закарпатську Україну перед чужими зазіханнями і тому витаємо його повстання. Зрештою наше становище буде залежне від становища місцевого закарпатського національно - українського проводу. Покищо він рішився на компромісову розвязку, в обличчі мадярської небезпеки, злагіднюючи боротьбу з москвофільською течією. **Вірячи в остаточну перемогу української національної стихії на Закарпатті — вважаємо теперішній компроміс, накинений зовнішніми обставинами, за річ правильну, по суті та в історичному аспекті другорядну. Сьогодні найважніше — зберегти українське Закарпаття за його уродженцями!** — („Діло", Львів, 11. жовтня 1938).

ЯК УКРАЇНСЬКА ВЕЛИКА ЗЕМЕЛЬНА ВЛАСНІСТЬ ПЕРЕХОДИЛА В ПОЛЬСЬКІ РУКИ

(2)

Не були це відірвані події. Польський історик Володислав Лозіньскі пише про особисту безпеку та майна на основі студій міських актів із 17. століття ось що: „Вбивали отверто та скрито, по домах, по дорогах і міських ринках, на соймиках і зїздах, бенкетах, а навіть судах, забивали за будь-що, а вбивали безкарно" (В. Лозіньскі: „Правем і левем", том I.).

Завдяки наїздам і безнастанним насильствам польська дрібна шляхта так вишколилась у військовому мистецтві, що Польща все відзначалася якістю війська у війнах із сусідами. Слова „Польска нєжондем стої" не були пустою фразою; вони справді були характеристикою державних відносин у Польщі.

Прилюдна безпека не зросла і в XVIII. столітті — навпаки, безправства, що їх допускалася польська шляхта на Червоній Русі, поширились і на етноґрафічну Польщу.

Польський поет Карпіньскі у своєму життєписі наводить таке:

„Потоцкі, київський воєвода, тому, що не вмів позбутися своєї нелюбої невістки (Коморовскої), безцеремонно приказав її втопити. Друга магнатка виленського воєводи Радивила, з дому Ржевуска, литвина Чешейка, тому, що зважився зганити її розпустне життя, без суду приказала вбити. Микола Потоцкі, канівський староста, який сорок людей власною рукою повбивав, громадян, яких не любив, нападав і буками майже на смерть убив.

„У Польщі кричинський староста Чапскі такий був жорстокий, що тих, яких не любив, або вважав винуватими, саджав у бочку, набиту цвяхами, і такі бочки для своєї розваги казав точити поперед себе.

„У Литві Радивил, литовський хоружний, що жив у Білій, любив слухати стони у підземеллях своїх здогадних виновників, яких називав своїми найлюбішими співаками". Всі ті кати в тих часах жили..."

На основі карного права в Польщі шляхтич, який убив шляхтича, підпадав карі півтора року вязниці та мусів за голову заплатити 120 гривень. Конституція з 1588 р. подвоїла лише грошеву кару за голову, а кари вязниці не збільшила. Це торкалося лише шляхтич, бо селянин ішов на шибеницю вже за крадіж вола. Вбив шляхтич селянина, тоді мусів заплатити за голову 80 зл.; конституцією з 1679 р. подвоєно кару. Якби хто тій карі не піддався, тоді спадала на нього найтяжча кара, прогнання з краю та вийняття зпід права, а такого вільно було кожному вбити наче дикого звіра.

Шляхта у своїй самоволі була безмежна і літа минали, заки суд видав який присуд, а як і запав на кого присуд вигнання та інфамії (вийняття зпід права), тоді він діставав від короля лист безпеки. Лозіньскі у „Правем і левем" подає лише два випадки виконання смертного присуду з тієї причини, що засудженим не дозволили відкликатися до короля. А це сталося лише тому, що обвинувач був магнат, а обвинувачений бідний.

Вина того безправства на українських землях спадала головно на самих королів. Вони обдаровували своїх протеґованих маєтками, надавали староства, яких дотації треба було щойно здобувати збоєю від правних власників. Коли напад удався, тоді наділений забирав посілість у посідання. Такі наїзди з королівського припоручення не були винятками.

Польську шляхту обдаровував король нібито за заслуги для держави **не лиш поодинокими селами, але й повітами.** Андрій Потоцкі одержав у дарунку (на основі конституції з 1598 року) **Нове Місто** на Поділлі при волоській границі за боротьбу проти волохів і турків під Краковом, також **Підгайці, Гусятин, Камянець Подільський, Станиславів, Збараж, Немирів, Смоленськ, Кристинопіль, Сокаль, Тисьменицю, Єзупіль, Снятин;** за інші знову заслуги дістав на вічні часи ключ **Загайполе** та **Соколів.**

До кінця 16-го століття роздаровано так польській шляхті третину українських земель, що були під Польщею.

Польська шляхта заправлялася до наїздів, пізніше наїздить уже без дозволу на власну руку, і то не лише на українців, але й поляки на поляків. Не дивота, що в таких обставинах українські бояри шукають помочи в татар. Та польські королі й поляки стараються перешкодити. Щоби приєднати собі татар проти українців обовязується Казимир Великий платити татарам значну річну данину. Про цю угоду повідомили пруські лицарі папу в 1357 році. Казимир десять літ стягав десятину з усіх польських дієцезій на війну проти „невірних українців", а обовязувався платити данину поганцям (татарам).

Українські бояри, прогнані з рідної землі поляками, покликають із розпуки на поміч татар. Татари, хоч мали угоду з Казимиром, впадали в українські землі, одначе не щоби допомогти прогнаним для відібрання маєтків, а граблять, палять, убивають, беруть у полон бояр і селян і так допомагають Польщі поневолювати Україну.

(Дальше буде).

НА СТАРІСТЬ, ЧИ ЗАМОЛОДУ?

(Турецьке оповідання).

(2)

Одного дня збунтувалися теж Гасан-беєві люди, грабили, палили, нищили, розкрадали все, що їм попалося під руки. Гасан бей виступив проти них з кількома вірними слугами. Врятував жінку й діти, одначе мусів покинути рідний дім. Два дні й дві ночі мандрували вони горами. Вкінці прийшли до якогось турецького міста. Там купив собі дім за гроші, що їх мав з собою, та за дорогоцінну зброю. Був він такий сміливий, як і вчений. Зібрав біля себе учеників і став учителем у новій міській школі. Вдома була лише його жінка та близнюки. Як що вечора вертався додому, приходило йому на думку, що то те нещастя, яке його мало навістити замолоду. І він дякував Богу.

Одного разу був він у школі. Улюдж Беґум післала близнюків на прохід. Нараз почувся крик: „Горить! Горить!" Люди з міста поспішили до тієї дільниці, де жив Гасан бей. Побіг і Гасан бей. І що він нараз бачить. Горить його хата.

Він сказав: „Коли нещастя приходить від Бога, то не остається нічого, лише піддатися йому". Він обняв діти, які кинулися напроти нього.

Прийшло літо. В літі шкільні діти розбіглися. Тому, що Гасан бей не мав де жити, перенісся на село. Там винайшов собі хатину та найнявся за пастуха. Село це було при великій дорозі. Що дня переходили туди подорожні та каравани.

Улюдж Беґум увесь день сиділа з близнюками в хаті та прала білля подорожнім і давала їм айран і йоґурт.*) У тому селі було щось десять домів і з двацять пять хат. Гасан бей зганяв рано вівці, кози та худобу і йшов із села. Вертався з заходом сонця.

Одного дня заїхав до найбільшого мурованого дому перський посол, що вертався з Заходу. Він післав своє білля до прання Гасан беєвій жінці. Улюж Беґум випрала, а на другий день, як білля висохло, віддала пословому хлопцеві. Як хлопець побачив через пліт хату Улюдж Беґум, здивувався, побіг до свого пана та сказав: „Ах, мірзо, колиб ти побачив ту, що прала білля, ти ошалів би". Він розповів йому, яка то гарна ця Улюдж Беґум, і посол залюбився в ній, хоч іще не бачив її.

Гасан бей, як що дня, зігнав череду та вийшов перед сходом сонця. Тут хтось застукав до паркану біля хати.

Улюдж Беґум давала їсти Торґудові й Коркудові. Підійшла до дверей, бо думала, що то знову якийсь подорожній приніс білля. Та то був послів хлопець. Цей сказав: „Пан посол були дуже вдоволені з білля, що ви прали його. Пан хоче за це дати вам оцей дарунок". І хлопець показав їй кілька золотих монет. Улюдж Беґум не хотіла взяти грошей. Хлопець настоював, щоби вона взяла. Коли вона вкінці сягнула через двері, щоби взяти гроші, хлопець схопив її за руку та потягнув надвір. Улюдж Беґум стала кричати й боронитися. Вона не мала зброї. На її крик прибігли діти. Прибігли ще й кілька персів, кинулися на Улюдж Беґум, звязали її, заткали їй уста, посадили її на коня і почвалали за послом, що їхав конем попереду, та пропали серед кущів і куряви при дорозі, що вела до Персії.

Вечором Гасан бей розпустив череду тай вернувся додому. Біля дверей застав Торґуда й Коркуда. Оба сказали: „Тату, сьогодні перський посол схопив маму й утік з нею".

Ґасан зрозумів, що тепер навістило його найбільше нещастя. Та він не був пригноблений, не плакав, а сказав: „Нема іншої ради, лише піддатися нещастю, яке прийшло від Бога".

Він узяв дітей за руки, взяв у торбу трохи хліба і, вдивившись у землю, пішов помолу до Персії. Ішли вони за слідами кінських копит, що ще не затерлись.

Коли Гасан бей ішов такий задуманий, його діти раділи в думках, що шукали матери. Як день так ніч, ранком і вечором ішли вони навпростець через гори й горби. Вони спали в лісових печерах, а пили воду з джерел, які подибали.

Одного дня побачив Гасан бей, що перед ними пливе широка ріка. На правому березі ріки був ліс. Гасан бей знайшов брід. Коли візьме обоє дітей на руки, не могтиме перейти броду. Він подумав: „Насамперед перенесу одну дитину й лишу по тому боці, потім вернуся та заберу другу дитину".

Узяв Торґуда на руки та сказав до Коркуда: „Сину, вважай на нас. Я лишу твого брата по тому боці, а потім вернуся по тебе".

(Дальше буде).

*) Йоґурт похожий у смаку на квасне молоко, лише його роблять інакше. Зсілий йоґурт із солею, чісником або цукром називається айран.

Моя жінка має таке довге волосся, що сягає їй до колін.

— Моя має ще довше. Як сидить у їдальні, то її волосся лежить у спальні.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

ПОВІДОМЛЕННЯ.

ЗАХОДОМ ВСІХ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ З КЛІВЛЕНД, АКРОН, ЙОНҐСТАВН, ЛОРЕЙН, ЛЕЙКВУД, КЕМПБЕЛ, ДЖИРАРД, НАЙЛС, СТРАДЕРС, ОГАЙО

:——::——: відбудуться :——::——:

ОРҐАНІЗАЦІЙНІ ЗБОРИ

У ТАКИХ ДНЯХ:

КЛІВЛЕНД, 11-го листопаду 1938 р., це є в пятницю, в год. 7-мій ввечір, в У. Н. Домі, 2253 В. 14. вул., для відділів: 15, 50, 102, 108, 112, 233, 251, 260, 291, 334, 336, 358 і 364.

ЙОНҐСТАВН, у суботу, 12-го листопаду, в год. 6-тій вечір, в У. Н. Домі, 525 В. Райен Евеню, для відділів 119, 140, 218, 230, 274 і 348.

АКРОН, у понеділок, 14-го листопаду, в год. 6-тій ввечір, в українській церковній галі на Вашинґтон ул., для відділів: 180, 295 і для відділу 115 з Кентон.

Просимо всіх членів згаданих відділів і місцевостей прийти конечно на ці збори. Зокрема просимо цим разом родичів та Союзовців ветеранів і всіх відділових урядників постаратись і допильнувати, щоб на ці збори прийшло якнайбільше нашої молоді. На всіх зборах промовлятиме в справах орґанізаційних гол. рек. секретар **Д. Галичин.** Будуть також інші бесідники.

При тій нагоді подаємо також до відома, що гол. рек. секретар **Д. Галичин** матиме реферат про У. Н. Союз на ювилейному святі від. 336, яке відбудеться у неділю, 13-го листопаду.

247,55,61

О. Е. Малицький, гол. контрольор У. Н. Союзу
Стефанія Палівода, головна радна У. Н. Союзу
Василь Загаєвич, орґанізатор

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

З руху в С. У. А.

З приходом осени й оживлення праці по відділах С. У. А. члениці повинні подбати про приєднання нових членкинь. Все українське жіноцтво повинно ставати до спільної праці.

Рідний Край потребує помочи тепер більше, ніж коли. Щораз то більше рук простягається по наші землі, не даючи нам навіть сказати свого слова. Чужі держави хотять поларгоджувати свої порахунки нашим коштом. Рішається доля одної частини українських земель, яка може заважити на долі всього народу.

Тому в цих преважних хвилях українська еміграція мусить стати одним фронтом в обороні свого народу. Українське жіноцтво, як половина цеї еміграції, мусить узяти активну участь у цій важній справі.

До цього треба сили. Тому конечним є збільшити наші ряди, щоб збільшити поміч Рідному Краєві і повести ширшу пропаганду серед чужинців. Треба розбудувати нашу організацію С. У. А., треба змінити її на взір С. У. в краю. Коли не може існувати С. У. в краю, то хай існує в Америці, хай доросте його розмірів, щоб міг повести таку працю, як вів С. У. в краю.

Нераз уже С. У. А. давав такі заклики до нашого жіноцтва. Останніми часами стверджено, що вони не остаються без відгуку.

Жіноцтво починає щораз більше розуміти свої обовязки, як родинні так і громадські, і прилучується до нас, щоб докладати свою цеголку до великої будови.

Зголошуються відділи, які довший час були відстали від нас, приходять нові, родина наша помножується. Всіх їх витає С. У. А. і радіє, що прибуває рук до праці на народній ниві.

З огляду на це, що краєві часописи проголосили цей рік роком Лесі Українки, централя С. У. А. взиває свої відділи вшанувати память нашої найбільшої досі поетки.

Дохід зо свят чи концертів не призначати на викуп Дому Л. Українки, бо на це вже зібрано потрібну суму, а зужити на іншу народню ціль.

У нашій праці, в наших змаганнях, ідім за словами нашої духової провідниці, незломного борця, що ніколи не складає зброї, — Лесі Українки. Не зражуймось невдачами, не впадаймо на дусі, а йдім вперед аж до перемоги.

Здається, що дотепер уже всім відомо, що в краю після розвязання С. У. створено нову жіночу організацію, Дружину Княгині Ольги. Ця організація є політична, а як така не потребує статуту, ні затвердження влади. Ми радіємо, що наші сестри не опускають рук, а знаходять спосіб продовжувати свою працю, хоч в іншій формі.

Сподіваємося, що ця організація стрінеться з такою прихильністю нашого жіноцтва, яку мав С. У. Повідомлено нас з краю, що нова організація робить заходи відновити закриті жіночі часописи, „Жінка" й „Українка", під іншою назвою. Просимо передплатниці прислати свої адреси, бо ці попередні пропали.

С. У. А. замовив багато річей у краю для показу і збуту на світовій виставі. Тому взиває свої відділи йти назустріч потребам централі С. У. А і причинитись до успіху початого діла.

С. У. А. взиває свої відділи брати участь у Листопадових Святах, або вшанувати наших героїв окремими сходинами. Взиваємо все жіноцтво до інтензивної праці, бо час дорогий.

Гол. управа С. У. А.

—o—

ДІТРОЙТ, МІШ.

Популярність української радіопередачі.

Вернувшись недавно з рідного краю, де я пробув кілька місяців, мав я нагоду зараз у неділю, 25-го вересня, поділитися моїми загальними враженнями, а радше передати привіт від рідної землі тисячам українських родин через українську радіопередачу WMBC, яку від шістьох років ведуть у Дітройті гром. Микола і Юлія Шустакевич. Притім я зазнайомився ближче з тією українською радіопередачею.

Наукова розвідка про місцеві радіопрограми, видана Університетом Вейн у Дітройті, під редакцією Ґарнера Р. Гарісона, директора Вейн Юніверсіті Бродкестінґ Ґілд, виказує, що українські програми належать до найпопулярніших у Дітройті. Недільна українська програма з 22. травня виказала більше число слухачів, ніж мали навіть деякі американські радіостації в тім часі. Тут наводжу одну табельку з цеї розвідки. Обчислення подане у процентовім відношенні до сотки населення: В годині 2-гій пополудні мали слухачів: WWJ (амер.) 9%; WJR (амер.) 7%; WMBC (українська) 8%; WJBK (польська) 2%; CKLW (амер.) 1%; WXYZ (амер.) 2%. Після програми „Спрінґ Сонґ" на ланцюховій стації WWJ українська програма мала найвище число слухачів з усіх інших, бо аж вісім слухачів на сотку населення Дітройту, що дає на два міліони населення Великого Дітройту 160 тисячів слухачів української програмі. А треба знати, що українських програм слухають у промірі сто миль довкруги; слухають їх по канадійській стороні, а навіть Клівленд зовсім добре дістає українські (особливо недільні) програми з Дітройту. Слухають цих програм усі, що хоч трохи розуміють українську мову, а навіть ті, що нашої мови не розуміють, але люблять красу нашої пісні і музики.

Українські програми в Дітройті тішаться такою широкою популярністю завдяки гром. Шустакевичам. Обоє нашi директори програм мають музичне знання і практичне підготування до такої праці. Вони вміють дібрати відповідну музику, збудувати й розділити час на програмах. Розвинений у них хист обсервації і самокритики заставляє їх усе шукати чогось нового й цікавого для публики та постійно уліпшувати програми. Вони не щадять грошей на програми і тому на наших програмах чути щоденно одну з найкращих концертових орхестр у місті, в якій виступають теж два знані українські музики: п. Тарас Губіцький і п. Володимир Шустакевич. Мають добрі сольові сили, гарне дівоче тріо; запрошують на виступ місцеві українські хори, а навіть чужі, як приміром народній литовський хор. Крім цього передають щоденно на програмах радіовісті, українські штуки та повісті.

Каже мені п. Шустакевич, що зібрав до сьогодня поверх 350 орхестрацій найкращих українських і чужих концертових композицій. Українські орхестрації мусів спеціяльно давати до аранжування, бо їх не можна було купити ні в Америці, ні в краю. І не без того щоб на українських програмах орхестра не заграла, наприклад, палкого українського козака чи коломийки. Але все те збудоване по мистецьки, так, що не можна зчутись, коли програма переходить із серіозного тону до веселого, або навпаки.

Крім цього до популярности тих програм причиняється ще й те, що п. Шустакевич дає не забагато безнесових оголошень. Він продає час великим фірмам за добрі гроші, які покривають великі кошти програм. На програмах не чути безпереривної каравани дешевих анонсів, які чуєте вічно по інших чужомовних програмах, а які відбирають слухачеві всю приємність і охоту слухати їх. Тому українці з приємністю слухають програм і ждуть на них нетерпеливо. Навіть малі діти нераз переказують родичам, що було, або говорилося на програмах.

Ми, українці, звичайно дуже скупі на признання для себе самих, часто не доцінюємо своїх власних гарних річей і ждемо, аж чужі люди піднесуть їх на те, що гарне.

Адв. д-р Іван Яців,
Віндзор, Канада.

КАСОВИЙ ЗВІТ ОБЄДНАННЯ

(за вересень 1938).

ПРИХІД:

З переносу		$ 33.65
Прихід у вересні		2,477.45
	Разом	$2,511.10

РОЗХІД:

а) Висилка до краю:		
1) Визвольна боротьба	$2,050.00	
2) Політичні вязні	50.00	
3) Рідна Школа у Львові	20.00	
4) Рідна Школа в Радехові	50.00	
5) „Просвіта" у Львові	80.00	
6) На народні цілі на руки митрополита Шептицького	45.00	
7) На поміч українському журналістові	25.00	
8) На поміч студентові	10.00	
9) На читальню в с. Кінськім	9.00	
10) Висилка грошей до краю	8.20	2,337.20
б) На вищу школу в Стемфорді		10.15
в) На телеграми до ріжних держав		88.01
г) На вдержання канцелярії		25.00
г) На почтову скриньку		4.00
	Разом	$2,464.36

ЗІСТАВЛЕННЯ:

Прихід	$2,511.10
Розхід	2,464.36
Лишається в касі з кінцем вересня ц. р.	$46.74

Завваґа: Крім вище поданої суми $2,050 на визвольну боротьбу централь на управа ОДВУ предложила поквітування на суму $675.01, а саме, на $529.30, висланих телеграфічно на визвольну боротьбу, і на $145,71, виплачених на телеграми в справі Закарпаття.

Обєднання Укр. Організацій в Америці.

НЮАРК, Н. ДЖ.

Організуймо молодь.

Ми нераз нарікаємо, що молодь не держиться нас, а втікає до чужих організацій. Це правда. Але вина в тому наша, бо колиб ми дали молоді змогу зорганізуватись, то вона до чужих не втікалаб, а трималасяб свого. Для молоді треба дати початок, а далі вона вже буде сама організуватись.

Маючи це на увазі, в Нюарку, в парохії при вул. Корт 245, кілька свідоміших одиниць зорганізували пластунів („бой скавт") і вже навіть вибрали чартер. Дотепер вписалося вже 10 хлопців. Що суботи в 7 год. вечором вписуються більше. Всі, що цікавляться цею справою, повинні привести своїх дітей та вписати їх до своєї української організації. А тоді не буде нарікань, що діти втікають до чужих.

Прихильник „бой скавтів".

ПРЕЛІМІНАР ВИДАТКІВ

для сфінансування виступу американських українців на Світовій Виставі в Ню Йорку в 1939 р.

Після довгої застанови, в порозумінні з інтересованими групами, що виповняють українську програму, і після переговорів із ними виконний уряд Українсько - Американського Виставового Товариства устійнив остаточно такий мінімальний прелімінар видатків:

1. а) На приміщення Українського Відділу (винаїм 400 квадратових стіп) $5,600.

б) На утримання цього відділу окремо ще $500.

2. На науку хору (поїздки хористів на проби, винагорода диригента) $4,000.

3. Підготова танцюристів, орхестра, винагорода вчителів $1,500.

4. Похід у часі Українського Дня на Світовій Виставі (живий образ, банда і т. п.) $1,000.

5. Пропаганда (пресові видатки, брошури й ін.) $1,200.

6. Адміністраційні видатки Українсько - Американського Виставового Тов. $600.

Разом передбачені видатки $14,500.

Просимо отсим українське громадянство взяти під увагу цей прелімінар видатків, а вже уряд У. Ам. Виставового Товариства доложить усяких старань, щоб ні один доляр не був змарнований. Одначе коли український виступ на виставі має принести нам бажані успіхи, то такий виступ мусить бути добре підготований і зразково виведений. Інакше загалом не можна мріяти про успіх.

Від українського виступу ділить нас усього 8 місяців. Взиваємо отсим усе наше громадянство до якнайенергійнішої праці для призбирання фондів. Хай кожна громада напружить усі свої сили, щоб у якнайкоротшому часі вислати свою пайку.

Ню Йорк, 18-го жовтня 1938.

Виконний уряд Українсько-Американського Виставового Товариства.

UKRAINIAN AMERICAN EXPOSITION ASS'N,
P.O. Box 1014, Church St. Annex, NEW YORK, N. Y.

Чеки і поштові перекази виписувати на імя:

NICHOLAS MURASZKO, Treas.

Як хто жениться.

Астроном — знаходить свою зірку.

Адвокат — зачинає свій життевий процес.

Гробар — сам собі копає гріб.

Метеоролог — заповідає погоду, а має дощ.

Швець — іде під пантофель.

Рибак — паде у сіті.

Журналіст — конфіскує себе.

Садівник — паде, як сливка.

Купець — робить кепський інтерес.

Степан Мусійчук.

ОСІНЬ НАМ ВІРИ ДОДАЄ

Осінні хмари з вітрами
Женуть, гуляють над нами,
А душу тисне, кліщами:
Ах, це не жарт! Зима йде... сніг...
Чи повний в нас шпіхлір,
Комора, стайня, хлів?
Чи ждати нам зимових втіх?

Осінні тіні вже ходять,
Як нічні мари, скрізь бродять
І тужних дум жмут родять
І несуть жах, таємний жах:
Ох, хтож наш плід зібрав?
Ох, хтож наш хліб сховав,
Що тут, на рідних ріс полях?

Снігові хмари, снігові,
Порожно в нас у коморі,
Не буде хліба доволі
Для всіх дітей, наших дітей.
Ох, голод й холод там
Загляне к всім хаткам
Невільних всіх наших людей!

Осіння хмара звисає...
Хоч ворог хліб наш ховає,
Зима нас не злякає;
В нас віра є нових надій.
Нераз нас холод бив
І голод всіх морив,
Ми встояли в силі своїй.

Чей хмари розійдуться,
Сніги прийдуть і минуться,
В нас сили нові знайдуться,
Зима нас люта не убє.
Пора вже ось іде,
Що хліб свій в нас буде,
Осінь нам віри додає.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

ЕМБРИДЖ, ПА.

На визвольну боротьбу.

Заходом української місцевої громади відбулося 26-го червня ц. р. протестаційне віче в справі наїзду ворогів на українські землі. На тім вічу заряджено збірку, яка принесла $24.76. Спис жертводавців є в секретаря віча. По відтягненні розходів лишилося $5.63, які вислано через Обєднання на визвольну боротьбу.

Г. Вацло, секр.

—o—

ЛОС ЕНДЖЕЛЕС, КАЛ.

На Закарпаття.

Громадяни Петро й Анастасія Мордус вислали від себе на Закарпаття $5. Заразом вони взивають своїх знайомих, щоби поступили також, бо це дуже важна справа. Гроші переслано через Обєднання.

—o—

НАЙСТАВН, ПА.

На Рідну Школу.

На весіллі в гром. Теодоровичів, які видавали свою доньку, переведено збірку на Рідну Школу в старім краю. Збіркою занялися: М. Довбенко, Я. Стецишин і В. Лишанський. Зложили по $1: Н. Луцик, В. Лишанський, М. Довбенко, Я. Стецишин, М. Микита, М. Костик, К. Коцюбинська, Анна Багрик, Юстина Сенюк, Тереса Хрупич; Н. Цібак, І. Бастрач, Анна Мисевич, Г. Костик, П. Маней, Марія Теодорович; по 50 ц.: Т. Сенюк, А. Мисевич, Н. Костик; по 25 ц.: Т. Скиба, Н. Капчук; дрібними 15 ц. Разом $18.15. Гроші вислано на призначену ціль через Обєднання.

Я. Стецишин.

ВЕЛИКА РИБА.

Одного дня Гете запримітив, що один із його кухарчуків виносить із кухні рибу та йде в напрямі городового паркану. Наміри кухарчука були зовсім ясні, тимбільше, що він скривав рибу під плащем. Одначе риба була велика й кухарчук скривав її так погано, що голову видно було зпід плаща.

— Хлопче! — скрикнув Гете.

— Що ексцеленція прикажуть? — запитав збентежений кухарчук.

— Приказую, — сказав Гете — щоб ти, коли крадеш мої риби, або вдягав більший плащ, або брав менші риби. Бо страшно не люблю рибячої голови і сам її вид спонукує мене до рвотів.

Страшне.

Самоходова катастрофа в Америці. — Зпід румовищ витягають тяжко раненого мурина. Каритка рятункового поготівля завозить раненого на клініку і хірург зачинає зшивати рани. Мурин, що досі ані не застогнав, аж тепер крикнув:

— Пане доктore, як ви можете зшивати мене білою ниткою?

ПРИГОТОВЛЯЮТЬ ДАЛЬШІ ПЕРЕМІНИ НА КАРТІ.

Коли Мадярщина й Польща приготовляються загарбати дальші краї Чехословаччини, на півночі від Чехословаччини приготовляється нова кампанія за територіяльну експансію: Польща й Німеччина почали рівночасно пресову кампанію проти Литви як проти гнобительки польських і німецьких меншин. Світова преса добачує в цій кампанії заповідь якоїсь агресії з боку Польщі й Німеччини проти Литви. Ходять чутки, що Польща й Німеччина вже погодилися розібрати Литву: Польща має забрати Мемель, литовський порт над Балтійським морем, а за це має віддати назад Німеччині данцігський коридор. Мовляв, у цей спосіб Польща й Німеччина торують собі дорогу в Україну.

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS

ST. PETER AND ST. PAUL CHURCH TO OPEN FOR INSPECTION OF THE NEW WALNUT AND GOLD ICONOSTAS

Of Romaneque Design, It Has Intricately Carved Renaissance Gateway to Altar and Is Adorned with 42 Beautiful Religious Paintings—Work Done by Eugene Wasylenko, Widely Known Ukrainian Artist.

The St. Peter and St. Paul Ukrainian Catholic church will be open Thursday and Friday afternoons from 2 to 4 o'clock for public inspection of the beautiful and elaborate new iconostas just completed by Eugene Wasylenko, of New York, whose work in the field of ecclesiastical art is well known.

Standing 45 feet high and 50 feet across, the iconostas, separating the sanctuary from the main body of the church, is of rich walnut, adorned with 42 religious paintings set in panels and medalions of 23 karat gold, and the sanctuary doors, known as the gate of paradise, are a beautiful example of wood carving, burnished with gold, in Italian renaissance style. An intricate interweaving of grape vines, symbolic of the Eucharist and the Mass, appears upon the great central door, with medalions of the four evangelists, Watthew, Mark, Luke and John.

The side doors of the sanctuary bear paintings of the Archangels Gabriel and Michael. Each of the side doors has a panel on either side. The right door has a panel of the Blessed Virgin Mary on the right and one of St. Nicholas on the left. The left sanctuary door has a panel of Christ, with hand upraised in blessing, on the left and one of St. Peter and St. Paul patrons of the church, on the right.

A Work of Art.

Above the paradise gateway to the sanctuary is a reproduction of Raphael's "Last Supper," and above that a large painting of Christ the King, with the Blessed Virgin Mary on His right and St. John, the beloved disciple, on His left. Surmounting the iconostas is a painting of the scene of the Crucifixion of Our Lord, with medalions of cherubs at right and left center. Below, extending across the face of the iconostas, are medalions of 12 prophets of the old testament and below these are paintings of the apostles.

The 23 karat gold frames greatly enhance the beauty of the paintings, all of which were done by Mr. Wasylenko. The delicately burnished gold carvings are all in the romanesque style which is admirably adapted to the Byzantine and Romanesque interior of the edifice.

The artist is a native of the Ukraine who learned painting from his father, who was also an artist. Mr. Wasylenko studied at Lemberg and also at Vienna and is an expert wood carver as well as a noted artist. His ecclesiastical art is known widely throughout this country.

The Ukrainian Catholics of Ansonia are justly proud of the new iconostas with which they have adorned the church and extend an invitation to all who are interested in the fine arts to visit the church Thursday or Friday.

Beautiful Stage Scenery.

In the church hall Mr. Wasylenko has just finished a beautiful set of stage scenery, portraying a typical Ukrainian village, with thatched cottages, each with its little flower garden, a little church and a road down to the River Dnieper, while on the opposite shore are cottages and woodlands and mountains, stretching far into the distance. The scene is so painted it responds to lighting effects, and either a day or a night effect is produced with wonderful realism by a change in lighting. In the night scene, lights may be seen in the cottages on the far bank of the river. The scne is done with such realism that older members of the parish who have seen it pronounce it an ideal Ukrainian scene. The wings are willow trees which blend perfectly into the scne.

(The Evening Sentinel, Ansonia, Conn. Wednesday, August 31, 1938.)

ПЕРЕПЛИЛА ОКЕАН У ВІТРИЛЬНОМУ ЧОВНІ.

Панна Анна Бйонес переплила у вітрильному човні, 45 стіп довгому, з Норвегії до Америки, де вона сподівається вийти замуж за капітана Чарлза Крависфілда, спенсіонованого федерального урядника.

З РУХУ ПО ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗУ

ШАМОКІН, ПА.

Окружні збори відділів У. Н. С.

Дня 28. серпня ц. р. відбулись окружні збори відділів У. Н. Союзу. Відкрив збори п. Д. Капітула. Секретар І. Чепа прочитав протокол з попередніх зборів, який принято без поправок. Відділи, що були заступлені, здавали звіти зо своєї праці. Було заступлених сім відділів. Далі п. Д. Капітула пояснив присутнім, що І. Чепа є окружним організатором на цю околицю і коли котрий відділ буде потребувати помочи, то щоб до нього зголосився, а він радо прибуде і поможе придбати членів. Присутні заявили, що це добра думка і що вони будуть з того користати.

Порушено також справу Союзового Дня в нашій околиці і рішено, що такий День потребує доброї підготови, а тому треба його влаштувати на черговий рік у відповідним місці.

На зборах був присутній предсідник Української Банди в Шамокіні і він поставив запит до предсідника зборів, чи можливо дістати для згаданої Банди поміч від У. Н. Союзу. П. Капітула сказав, що можливо, наскільки члени Банди є також членами У. Н. Союзу. На тих зборах був також присутній п. Г. Герман, що є завідателем Союзових спортових дружин, тому п. Капівула попросив його, щоб сказав дещо в тій справі. П. Герман забрав слово і сказав, що коли члени Банди стануть членами У. Н. Союзу, то тоді можна буде говорити і про поміч. Позатим він заохочував, щоб кожна українська дитина належала до Союзових рядів, а тоді справа буде стояти добре.

В часі зборів два большевики, які не є навіть членами У. Н. Союзу, пробували сколотити наради провокаційними запитами. Та, діставши належну відправу, вони замовкли.

Збори рішили скликати чергові збори останньої неділі в жовтні до МекАду, Па. Збори також рішили звернутись до головної канцелярії У. Н. С., щоб вона запитала деяких відділових секретарів з нашої околиці, чому їх відділи не заступлені на зборах.

За збори: **І. Чепа** (мол.), секретар.

Отже, що?

— Обвинувачений назвав мене малпою, свинею, ослом, ідіотом...
— Може був пяний?
— Ні! Говорив зовсім до річи.

ТАРЗАН СМІЛИВИЙ. (41)

Наче вітер гнався Тарзан крізь нетри, щоб наздігнати дикунів враз з хворим Бруксом. Він мав плян, як визволити двох білих чоловіків і дівчину. Але визволяти хворого чоловіка, яким був Брукс, маючи рівночасно на руках трьох інших, було забагато. Тому він рішився за всяку ціну відбити наперед Брукса. Та хоч як він поспішав, то дикунів не міг наздігнати.

Во дикуни, маючи вязнів, з радістю поспішали додому, щоби похвалитися своїми успіхами. Вістка про схоплення вязнів вандрувала по нетрах так скоро, мов електрична телеграма. Коли дикуни явились у брамі оселі, їх зустріли радісні окрики тих, що оставалися в оселі. Знав також про це сам Каґундо, який скоро скликав загальне зібрання.

Коли люди збіглися коло величезного божка дерев, Каґундо станув по середині і, приймаючи драматичну позу, заговорив: „Уважайте, уважайте! Ось наші післанці приводять назад нашого бранця, котрого вирвав нам з рук демон Тарзан. Він вихвалявся, що його сила більша від сили нашого божка дерев. А тимчасом показується, що це брехня! Наш божок, сильніший!"

Коли Каґунґо закінчив свою промову, з іншої сторони оселі роздалися нові голоси. Це були нові окрики радости на привіт іншого відділу племени замбеґу, який приводив трьох полонених: Марію, Боба і Джефа. Юрба з радости малощо не вискочила зо шкіри. Отож їх божок матиме що їсти. Коли вязні опинились в середині, за ними замкнулись двері.